

Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske br. U-III-4182/2008: presedan u ustavnom sudovanju Republike Hrvatske

1. Činjenično stanje

Slučaj poznat pod nazivom „Maestro“ započinje 17. 06. 2007. godine kada su, u velikoj zajedničkoj akciji policije i USKOK-a, uhićeni čelnici Hrvatskog fonda za privatizaciju zbog sumnji u malverzacije dionicama i primanje mita. Slučaj Maestro je u medijima označen kao najveća antikorupcijska akcija u Republici Hrvatskoj od stjecanja samostalnosti, s naglaskom da je ona tek početak borbe protiv korupcije koja bilježi kontinuirani „napredak“ tako da se danas smatra normalnom društvenom pojavom. Tom prilikom uhićeni su Josip Matanović, Robert Peša, Ivan Gotovac, Igor Petlevski, Asja Piplović, Mladen Jandriček i Juraj Parazajder.

Nedugo zatim, postupak protiv Ivana Gotovca je odvojen te se on našao na optuženičkoj klupi s poduzetnikom Svjetlanom Stanićem. Taj slučaj poznat je pod nazivom *Mali maestro* (taj slučaj u veljači ove godine okončan je nepravomoćnom oslobađajućom presudom).

U slučaju *Veliki maestro* na optuženičkoj klupi našli su se, uz Matanovića i Pešu, Igor Petlevski, Darko Mrkonjić, Juraj Parazajder, Asja Piplović, Mladen Jandriček te Mane Medić.

Iako je, po riječima vladajućih na dan uhićenja optuženika, namjera cijele operacije bila „sломiti hardware korupcije u Hrvatskoj“¹ rasprava u ovom predmetu završena je nakon gotovo dvije godine, točnije, nepravomoćnom osuđujućom presudom koja je donesena 15. svibnja 2009. Matanović je osuđen na 11 godina zatvora, a oduzima mu se i 250.000 eura protupravno stečene imovinske koristi. Drugooptuženi Robert Peša osuđen je na dvije godine zatvora, dok je šestooptuženi Parazajder osuđen na tri godine zatvora. Trećooptuženi Petlevski osuđen je na godinu i 10 mjeseci zatvora dok je četverooptužena Piplović osuđena na godinu i 3 mjeseca zatvora koliko je dobio i petooptuženi Jandriček. Kroz cijeli taj period R. Peša bio je u pritvoru.

Dana 04. 02. 2009. Vrhovni sud odbio je njegovu žalbu na rješenje Županijskog suda o produženju pritvora. Njegova odvjetnica je tada podnijela ustavnu tužbu Ustavnom sudu Republike Hrvatske i, istodobno, tužbu Europskom sudu za ljudska prava u Strasbourgu.

Dana 18. 03. 2009. Ustavni sud donio je odluku kojom se ustavna tužba usvaja te je R. Peša pušten iz pritvora.

¹ Riječi predsjednika Republike Hrvatske, vidi: [http://www.predsjudnik.hr/default.asp?ru=319&gl=20070618000001&sid=&jezik,](http://www.predsjudnik.hr/default.asp?ru=319&gl=20070618000001&sid=&jezik;) (12.05.2009.).

2. Ustavna tužba

Peša je putem svoje odvjetnice podnio ustavnu tužbu protiv rješenja Vrhovnog suda Republike Hrvatske broj: KŽ-68/09-3 od 4. veljače 2009. godine, kojim je odbijena njegova žalba protiv rješenja Županijskog suda u Zagrebu broj: Kv-I-1099/08 (K-US-5/08) od 19. studenoga 2008. godine. Tim rješenjem produljen je pritvor protiv J.M., R.P. i I.P. po osnovi iz članka 102. stavka 1. točke 4. Zakona o kaznenom postupku², u tijeku postupka nakon podignute optužnice zbog kaznenog djela iz članka 337. stavka 4. i dr. Kaznenog zakona.

Njegova ustavna tužba sadržajno je podijeljena na dva dijela. U prvom dijelu podnositelj osporava navedeno rješenje Vrhovnog suda Republike Hrvatske, navodeći povredu ustavnih prava i odredbi zajamčenih člancima 3., 5., 14., 16., 22., 24., 26., 28., 29. st. 1., 35., 61. i 63. Ustava Republike Hrvatske³, te povredu članaka 5., 6. i 14.⁴ Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljenih sloboda⁵. U drugom dijelu podnositelj navodi da se u Zatvoru u Zagrebu, gdje se prema njemu izvršava mjera pritvora, postupa nečovječno i ponižavajuće te da su mu povrijeđena ustavna prava zajamčena člankom 25. i člankom 35. Ustava, kao i odredba članka 3. Europske konvencije⁶.

Iz tužbe izdvajam dio koji se odnosi na povredu čl. 25. i 35. Ustava u vezi sa čl. 3. Konvencije:

„Smještaj podnositelja u zatvoru. Higijena. U ustavnoj tužbi podnositelj ističe da se od trenutka lišenja slobode, 16. lipnja 2007. godine, neprekidno nalazi u Zatvoru u Zagrebu. Navodi da se, iako za njega kao pritvorenika vrijedi presumpcija nevinosti, nalazi u gorim uvjetima od onih u kojima se nalaze osobe koje su pravomoćno osuđene na kaznu zatvora u Republici Hrvatskoj. Od dolaska u zatvor bio je smješten u ćeliju veličine 18 m², zajedno s još 6 pritvorenika. S njima je dijelio jedan sanitarni čvor, koji je doduše bio higijenski ispravan, ali nije omogućio privatnost. Ćelija u kojoj je boravio nije imala ventilacije, a pritvorenici puše; nije imala vatrodjavni sustav niti je postojala zaštita od požara. Navedeno stanje naročito se pogoršavalo ljeti, kad je smrad u ćeliji nesnosan. Sanitarni čvor, koji nije u potpunosti odijeljen od prostorije u kojoj se boravi po 22 sata dnevno, premalenog je kapaciteta: ujutro na obavljanje nužde čeka se i do pola sata, a ponekad se ne uspije dočekati red pa su pritvorenici, pred ostalima, obavljali nuždu i u bocu, čašu ili sl., uz osjećaj srama i neugode. Pritvorenici nisu imali mogućnost kretanja po prostoriji, jer zbog namještaja nije bilo prostora za kretanje. Osim toga, u ćeliji nije bilo dovoljno dnevnog svjetla.

Prehrana. Podnositelj ocjenjuje da je prehrana u zatvoru bila loše kvalitete. Hrana se nije mogla konzumirati neposredno nakon što je donesena, i to zbog prenapučenosti ćelije odnosno nedovoljnog broja stolaca, tako da su je pritvorenici konzumirali u smjenama za stolom, za koji svi nisu mogli stati. Događalo se da u isto vrijeme jedni jedu obrok, a drugi u istoj ćeliji obavljaju nuždu.

Zdravstvena zaštita i medicinska pomoć. Podnositelj navodi da nije bio u mogućnosti ostvariti medicinsku zaštitu, jer zbog velikog broja zatvorenika i pritvorenika nije mogao doći na red kod psihijatra, iako, zbog nagomilane potisnute frustracije, izražava agresiv-

² Ovaj članak ZKP-a omogućava određivanje pritvora zbog osobito teških okolnosti počinjenja kaznenog djela, a jedan je od 4 pritvorska razloga. Ostali pritvorski razlozi su prema čl. 102.: postojanje okolnosti koje upućuju da će optuženik pobjeći, iteracijska opasnost i koluzijska opasnost.

³ To su: zabrana diskriminacije u korištenju pravima i slobodama, načelo razmjernosti, nepovredivost slobode i osobnosti čovjeka, zakonito uhićenje, jednakost pred sudovima i drugim državnim tijelima, pretpostavka nevinosti, pravo na razumni rok za suđenje, štovanje osobnog i obiteljskog života, dostojanstva, ugleda i časti i dr.

⁴ Pravo na slobodu i sigurnost, pravo na pošteno suđenje, zabrana diskriminacije.

⁵ NN MU 06/99.

⁶ Zabrana mučenja.

vnost u komunikaciji s ostalim pritvorenicima u ćeliji. Radi toga mu se psihičko zdravlje narušilo, postao je nervozan i anksiozan i razmišljao da će poludjeti ili da će samom sebi nanijeti neko zlo. U travnju 2008. godine u njegovoj ćeliji bio je pritvorenik J.V. koji više nije mogao izdržati takve uvjete te je, u vrijeme dok su ostali pritvorenici bili u kantini, popio sredstvo za čišćenje WC-a. Podnositelj ga je našao u ćeliji kako beživotno leži na podu (...)

Kontakti s braniteljem i kontakti s obitelji. Podnositelj ističe da su mu ograničeni kontakti s braniteljem koji ga može posjećivati samo radnim danom od 9 sati ujutro do 15 sati poslije podne. No, i prilikom takvog posjeta sve do nedavno je razgovor s braniteljem bio otežan i nerazgovijetan zbog buke koju bi u prostoriji za branitelje, „razgovaraonici“, stvarali drugi pritvorenici istodobno razgovarajući sa svojim braniteljima. (...)

Konačno, podnositelj navodi da su opći uvjeti boravka pritvorenika u zatvoru teški, da se žalio zapovjednicima straže i zatvorskom osoblju, ali mu je rečeno da nema objektivnih mogućnosti za nešto bolje, jer je zatvor prenatrpan i da ima 30% više zatvorenika i pritvorenika nego što je kapacitet zatvora. Tijekom svibnja 2008. godine u zatvoru je, zbog izuzetno teških uvjeta, bio štrajk glađu u kojem je i podnositelj sudjelovao. (...)

3. Odluka Ustavnog suda⁷

Ustavna tužba se usvaja.

U dispozitivu je odlučeno da se ukidaju rješenje Vrhovnog suda Republike Hrvatske broj: Kž-68/09-3 od 4. veljače 2009. godine i rješenje Županijskog suda u Zagrebu broj: Kv-I-1099/08 (K-US-5/08) od 19. studenoga 2008. godine, u odnosu na podnositelja ustavne tužbe.

U točki III. dispozitiva odluke utvrđuje se da je podnositelju tijekom pritvora provedenog u Zatvoru u Zagrebu, koji je produljen rješenjem Županijskog suda, povrijeđeno ustavno pravo na čovječno postupanje i poštovanje dostojanstva.

Nadalje, u točki IV. na temelju članka 31. stavaka 4. i 5.⁸ Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske⁹ nalaže se Vladi Republike Hrvatske da u primjerenom roku, ne duljem od pet godina, prilagodi kapacitete Zatvora u Zagrebu potrebama smještaja osoba lišenih slobode.

Osnovu za izricanje ove odluke Ustavni sud opravdava stajalištem da je analogijom *in bonam partem* potrebno prihvatiti ekstenzivno tumačenje odredbi Zakona o izvršavanju kazni zatvora¹⁰ polazeći od činjenice da „s jedne strane, Zakon o kaznenom postupku u odredbama navedenim u točki 18. uređuje zaštitu prava pritvorenika u pogledu izdržavanja pritvora manjkavo..., a da s druge strane hrvatski pravni poredak, na odgovarajući način štiti brojna prava zatvorenika, navedena u iscrpnom katalogu sadržanom u članku 14. stavku 1. Zakona o izvršavanju kazne zatvora¹¹, osiguravajući im uz ostalo i djelotvorna pravna sredstva zaštite.“ Zbog toga Ustavni sud ne smatra da postoji ustavnopravno

⁷ Za čitav tekst Odluke vidi: NN 38/09.

⁸ St. 4: „Ustavni sud može sam odrediti tijelo kojem povjerava provedbu svoje odluke, odnosno rješenja.“

St. 5: „Ustavni sud može odrediti način provedbe svoje odluke, odnosno rješenja.“

⁹ NN 49/02.

¹⁰ NN 190/03.

¹¹ Svaki zatvorenik ima, pod uvjetima predviđenim ovim Zakonom, pravo na: smještaj primjeren ljudskom dostojanstvu i zdravstvenim standardima, zaštitu osobnosti i osiguravanje tajnosti osobnih podataka, redovite obroke hrane i vode u skladu sa zdravstvenim standardima, rad, izobrazbu, stručnu pravnu pomoć i pravno sredstvo za zaštitu svojih prava, zdravstvenu zaštitu i zaštitu majčinstva, dodir s vanjskim svijetom, boravak na otvorenom prostoru kaznionice, odnosno zatvora najmanje dva sata dnevno, dopisivanje i razgovor sa svojim odvjetnikom, vjeroispovijedanje i razgovor s ovlaštenim vjerskim predstavnikom, vjenčanje u kaznionici, odnosno zatvoru, glasovanje na općim izborima i druga prava predviđena ovim Zakonom.

prihvatljiv razlog zbog kojeg nadležni sudovi ta sredstva (koja se koriste za zaštitu zatvorenika) ne bi bili dužni na odgovarajući način primijeniti i tijekom kaznenog postupka u odnosu na pritvorenike.

Ovime je Ustavni sud postavio temelje obvezi sudova da na sve buduće slučajeve vezane uz određivanje i produženje pritvora primjenjuje zakonske odredbe koje se odnose na zatvorenike, jer, ako se tako široki spektar prava daje zatvorenicima *a fortiori* se treba toliko, ako ne i više prava dati pritvorenicima. Tu se treba uzeti u obzir da za zatvorenike više ne vrijedi pretpostavka nedužnosti, dok za pritvorenike vrijedi.

Uzimajući to u obzir svoju odluku u pogledu točke III. obrazlaže pozivanjem na svoju odluku broj: U-III-1683/2008 od 07. 05. 2008. godine¹² u kojoj je izrazio stajalište da pritvor, kao zakonska mjera oduzimanja temeljnog ljudskog prava na osobnu slobodu predstavlja posebno osjetljivu mjeru oduzimanja osobne slobode čovjeka, u razdoblju prije donošenja pravomoćne sudske presude o krivnji, te nije kazna niti se za pritvorenika smije pretvoriti u sredstvo izvršenja kazne. Time je Ustavni sud opovrgnuo mišljenje Vrhovnog suda koji nije prihvatio pozivanje podnositelja na povredu načela razmjernosti iz čl. 101. st. 3. ZKP-a.¹³

U vezi podnositeljeva pozivanja na to da se čl. 102. st. 4. ZKP-a ne može više primjenjivati u odnosu na njega Ustavni sud izrekao je jedno vrlo važno mišljenje pozivajući se na praksu Europskog suda. Ovo mišljenje vrlo je bitno zbog prakse sudova i državnog odvjetništva u prošlosti u primjeni istoga članka. Naime, često se ekstenzivnim tumačenjem taj pritvorski razlog primjenjuje na sve pritvorenike kada ostali razlozi „otpadnu“ i kada više nema osnova za zadržavanje u pritvoru, ali kada određenu osobu, po njihovom mišljenju jednostavno „nije lijepo vidjeti na slobodi“¹⁴. Ustavni sud, napokon, određuje nešto drugo. On kaže da se „sama činjenica daljnjeg postojanja osnovane sumnje u tom smislu (misli se: osnovane sumnje u pogledu počinjenja kaznenog djela stavljenog toj osobi na teret) nije dostatna da bi se, nakon stanovitog protoka vremena, opravdao pritvor.“ „Potrebno je, prema praksi Europskog suda za ljudska prava, u takvim slučajevima razmotriti dva uvjeta za njego- vu primjenu: a) jesu li razlozi koji ga opravdavaju i dalje „relevantni i dostatni“, te b) jesu li tijela kaznenog postupka u vođenju postupka iskazala „posebnu marnost.“ Samo u slučaju ako su oba uvjeta ispunjena, razdoblje provedeno u produženom pritvoru može se smatrati razboritim.“¹⁵

U suprotni, ističe Ustavni sud, pritvorska osnova iz čl. 102. st. 4. ZKP-a stvorila bi, *contra legem*, slučaj tzv. obligatornog pritvora što bi, pak, proturječilo smislu ustavne odredbe o načelu razmjernosti i čl. 25. st. 3. Ustava.

U obrazloženju odluke, a u pogledu točaka III. i IV. Ustavni sud govori da je održan pripremni sastanak u Ustavnom sudu dana 13. 10. 2008. s ciljem izjašnjenja zainteresiranih osoba o dijelu ustavne tužbe koji se odnosi na uvjete smještaja, boravka i života u zatvoru kao povrede ustavnih i konvencijskih prava pritvorenika. Tom prilikom predstavnici zatvora govore da navode podnositelja smatraju subjektivnim i, u biti, sve navode podnositelja smatraju netočnima.¹⁶ Zamjenik pučkog pravobranitelja na istom sastanku govori da su predstavnici Ureda pučkog pravobranitelja posjetili podnositelja. Postupanje

¹² NN 56/08.

¹³ Načelo razmjernosti znači da se pritvor može odrediti samo ako se ista svha ne može ostvariti drugom mjerom (npr. mjerama opreza ili kombinacijom mjera opreza). Pri odlučivanju o pritvoru, posebno o njegovu trajanju, treba se voditi računa o razmjeru između težine počinjenoga kaznenog djela, kazne koja se, prema podacima kojima raspolaže sud, može očekivati u postupku i potrebe određivanja i trajanja pritvora.

¹⁴ Ovaj pritvorski razlog sporan je i u teoriji kaznenog procesnog prava. Vidi: D. KRAPAC, Kazneno procesno pravo, Prva knjiga: Institucije, Zagreb, 2007., str. 266.

¹⁵ Vidi presude Europskog suda za ljudska prava u predmetima: *Matznetter protiv Austrije* (od 10.11.1969.) § 12; *Letellier protiv Francuske* (od 26.06.1991.) § 35, *Muller protiv Francuske* (od 17.03.1997.) § 35, *Shishkov protiv Bugarske* (od 09.01.2003.) § 58 i dr.

¹⁶ v. više u obrazloženju odluke od točke 12 do točke 12.2.

prema njemu ocijenio je ponižavajućim, a i sve ostalo navedeno u ustavnoj tužbi podnositelja smatra točnim.

U ovom slučaju Ustavni sud kao mjerodavno pravo uzeo je čl. 23. st. 1. Ustava¹⁷, čl. 25. st. 1. Ustava¹⁸, odredbu čl. 3. Europske konvencije¹⁹ te odredbu čl. 30. st. 2. Pravilnika o kućnom redu u zatvorima za izvršavanje pritvora.²⁰ Osim toga, Ustavni sud uzima u obzir i Europska zatvorska pravila iz 2006. godine²¹ te Preporuku Odbora ministara Vijeća Europe u odnosu na prenapučenost zatvora i inflaciju zatvorske populacije²². Isto tako, Ustavni sud imao je u vidu i brojne odluke Europskog suda u tom pogledu, primjerice, Štitić protiv Hrvatske, Cenbauer protiv Hrvatske, Testa protiv Hrvatske i Pilčić protiv Hrvatske²³ te je u konkretnom slučaju prihvatio stajališta Europskog suda navedena u tim presudama.

Iz svih tih razloga Ustavni sud je ocijenio da su podnositelju uvjetima smještaja i života u zatvoru za izvršavanje pritvora, koji su svojoj ukupnosti predstavljaju ponižavajuće postupanje, povrijeđena ustavna prava zajamčena člankom 23. i 25. Ustava, kao i odredbom članka 3. Europske konvencije. Sve gore utvrđeno razlog je tome što se u odluci nalaže Vladi Republike Hrvatske da u primjerenom roku, ne duljem od pet godina, prilagodi kapacitete Zatvora u Zagrebu potrebama smještaja pritvorenika sukladno standardima Vijeća Europe i prakse Europskog suda za ljudska prava.

4. Zaključak

U zaključnom razmatranju ove odluke Ustavnog suda osvrnuti ću se na točke III. i IV. dispozitiva koje smatram bitnima za ovakav značaj ove odluke.

Ovom odlukom po prvi puta naloženo državi (Vladi) da mora popraviti uvjete u zatvorima. Ovakva odluka mora se, zasigurno, ocijeniti pozitivnom. Ona je presedan u hrvatskom ustavnom sudovanju. Ustavni sud po prvi puta se poslužio mogućnošću iz čl. 31. st. 4. i 5. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske u cilju postavljanja obligacije nekom od državnih tijela. Ostaje nepoznato, ipak, tko će nadzirati izvršavanje presude te što će se dogoditi u slučaju ako Vlada ne udovolji tim zahtjevima. S druge strane ne možemo, a da se ne zapitamo, gdje je Ustavni sud bio dosada?

Rijetki znaju, što je posljedica koincidiranja namjernog zataškavanja nekih informacija u medijima i nedovoljnog interesa građanstva kako je Europski sud za ljudska prava donio već popriličan broj presuda u korist tužitelja, a protiv Hrvatske, u kojima je ustanovljena povreda čl. 3. Europske konvencije. Još se manje zna da je za nadzor nad izvršenjem presuda Europskog suda nadležan Odbor ministara Vijeća Europe, a da unutar njega postoji Odbor za sprječavanje mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT). CPT posjećuje mjesta na kojima borave osobe lišene slobode (npr. zatvori i centri za maloljetnike lišene slobode, policijske postaje, prihvatni centri za imigrante lišene slobode i psihijatrijske bolnice), kako bi vidjeli na koji se način postupa prema osobama lišenim slobode te, ako je to potrebno, kako bi državama preporučili poboljšanja. Zanimljiva je činjenica da CPT prvi puta posjećuje Hrvatsku 1998. godine i u svom izvještaju

¹⁷ „Nitko ne smije biti podvrgnut bilo kakvu obliku zlostavljanja (...)“

¹⁸ „Sa svakim se uhićenikom i osuđenikom mora postupati čovječno i poštivati njegovo dostojanstvo.“

¹⁹ „Nitko se ne smije podvrgnuti (...) ponižavajućem postupanju ili kazni.“

²⁰ „Sobe za smještaj pritvorenika moraju ispunjavati prostorne, zdravstvene i higijenske uvjete.“

²¹ prihvaćena preporukom Rec (2006)2, 11. siječnja 2006., tekst dostupan na [http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/prisons_and_alternatives/\(Microsoft%20Word%20-%20Preporuka%20Odbora%20Ministara%20o%20Europskim%20zatvorskim%20pravilim_205\).pdf](http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/prisons_and_alternatives/(Microsoft%20Word%20-%20Preporuka%20Odbora%20Ministara%20o%20Europskim%20zatvorskim%20pravilim_205).pdf), (12.05.2009.).

²² R (99) 22

²³ Presude dostupne na web stranici Europskog suda: <http://www.echr.coe.int/echr/>, (12.05.2009.).

upozorava na nehumane uvjete u hrvatskim zatvorima. Zadnji posjet istog Odbora bio je 2007. godine i u izvješću nakon tog posjeta opet se upozorava na iste činjenice (čak se i govori da su isti uvjeti zamijećeni 1998. i da se stanje nije promijenilo).²⁴

Pogrešno je mišljenje da je ova odluka presedan u pogledu dijela odluke koji se odnosi na utvrđivanje povrede prava na dostojanstvo i čovječno postupanje. Ipak, praksa Ustavnog suda nije reprezentativna: postoji jedna odluka iz 2007. koja utvrđuje povredu tog prava²⁵, a u kojoj su činjenice i obrazloženje Suda gotovo identični kao u predmetu Peša. Očito je da je zbog političke važnosti i medijske eksponiranosti glavnih aktera predmeta „Veliki maestro“ tek ova odluka imala odjeka u medijima i društvu. Ako pogledamo da je CPT još 1998. zaključio da su uvjeti u hrvatskim zatvorima katastrofalni, a da je prva odluka u tome smjeru izrečena 2007. ne mogu ne zaključiti da je otužno to što je u Hrvatskoj u 21. stoljeću kršenje ljudskih prava „javna tajna“.

„Hrvatsku javnu tajnu“ razotkriva Europski sud. Presuda Europskog suda kojom se ustanovljava kršenje nekoga ljudskog prava nije nužno loša pojava – svi znamo da kršenje prava uvijek postoji. Tamo gdje kršenje prava nije moguće, tamo gdje postoji mogućnost samo jedne vrste dopuštenog ponašanja, nije ni potrebna pravna norma. Međutim, više presuda koje, kroz neko vrijeme, utvrđuju kršenje istoga prava jest alarm za uzbunu. On naglašava da postojanje kršenja očito postoji, ali i, još gore, da se ono ponavlja. Presuda u pogledu kršenja čl. 3. Konvencije protiv Hrvatske ima nekoliko što još uvijek ne ukazuje na sistemsko kršenje prava čovjeka na zabranu od mučenja i nečovječnog postupanja, ali sigurno upozorava na velike probleme.

Nakon odluke Ustavnog suda pučki pravobranitelj pozdravio je najnoviju odluku Ustavnog suda kojom je, kaže, i formalno priznato teško stanje u zagrebačkom zatvoru. Pučki pravobranitelj kaže da raste i broj pritužbi koje mu šalju pritvorenici i zatvorenici, a očekuje i da će sve više nezadovoljnih zatvorenika tužiti državu pred Europskim sudom za ljudska prava u Strasbourgu, kao što je to učinio i Peša.²⁶

Dakle, pomak sa „mrtve točke“ ocjenjujem pozitivnim, iako mislim da je on definitivno premalen. Ustavni sud zaključuje da se ljudska prava očito krše, ali daje rok Vladi od 5 godina. Kada zbrojim godine od prvog izvješća CPT-a (a stanje sigurno nije bilo bolje ni prije toga) 1998. do odluke Ustavnog suda 2009. pa još tome pribrojim 5 godina koje su dane državi da napokon počne štiti temeljna ljudska prava pritvorenika dolazim do sume od 16 godina. 16 godina u kojima se zna i svjesno zanemaruju ljudska prava. Zasad, barem još pet godina, zaštita temeljnih ljudskih prava biti će i dalje „na čekanju“.

²⁴ Izvješća i odgovori Republike Hrvatske dostupni na: <http://cpt.coe.int/en/states/hrv.htm>, (12.05.2009.).

²⁵ Presuda dostupna u: NN 55/08

²⁶ Njegovom uredu se tijekom 2007. godine potužio 131 zatvorenik.